

DIGITÁLNÍ TECHNOLOGIE JAKO SOUČÁST RODINNÉ DYNAMIKY

DIGITAL TECHNOLOGY AS PART OF THE FAMILY DYNAMIC

Hana Staudková¹

¹ Ústav pedagogických věd, Filozofická fakulta, Masarykova univerzita, Brno

Abstrakt

Příspěvek se věnuje využívání digitálních nástrojů v životě současné rodiny. Cílem výzkumu je zachycení variací prožívání rodičů dětí na první stupni ZŠ, které vedou k různým způsobům využívání digitálních nástrojů. Subjektivní chápání rodičů sledujeme perspektivou fenomenografického výzkumného přístupu. V rámci výsledného prostoru zobrazujeme variace prožívání, které podporují či naopak zapříčiňují ztrátu příležitosti k využívání možností digitálních nástrojů.

Klíčová slova: rodina, digitální technologie, fenomenografie

Abstract

This contribution explores the use of digital tools in the life of the contemporary family. The aim of the research is to capture the variations in the experience of parents of children in the first stage of primary school, which lead to different strategies of using digital tools. Parents' subjective experiences, their different ways of understanding and experiencing are observed through the lens of a phenomenographic research approach. In the resulting space, we show the dimensions of variation that promote or, on the contrary, cause the loss of opportunities to use the possibilities of digital tools.

Keywords: family, digital technologies, phenomenography

1 ÚVOD

Příspěvek se zaměřuje na jednu z klíčových oblastí, která je určující pro současný i budoucí vývoj způsobů využívání digitálních nástrojů v rodinném mikrosystému a v systémovém propojení i v širším společenském makrosystému. Jde o variace prožívání rodičů a hlavním cílem výzkumného šetření je rozkrýt tyto způsoby vnímání a jejich vliv na volbu rodičovských mediací.

2 TEORIE

V teoretické části využívám tzv. multiteoretický model, který je založen na propojení tří teorií: perspektivy rodinné ekologie, strukturně-funkcionalistické perspektivy a interakčně-konstrukcionistické perspektivy (srov. Kraus et al., 2015). Soustředím se na teorii rodinných systémů, kde je hlavním znakem přesun od lineární kauzality k cirkulární a vztahy se recipročně ovlivňují (srov. Sobotková, 2001). V návaznosti se opírám o teorii rodičovských mediací, respektive revizi teorie mediací (srov. Jiow, J. H. et al., 2017).

3 METODOLOGIE VÝZKUMU

V příspěvku se zaměřuji na rodičovské způsoby myšlení a prožívání. Z toho důvodu byl zvolen fenomenografický výzkumný přístup, který sleduje kvalitativně odlišné způsoby, jimiž lidé prožívají zkušenosti, uvažují, vnímají a rozumí různým aspektům světa (Marton, 1981). Výsledkem fenomenografické analýzy jsou kategorie popisu a následný výsledný prostor, který se snaží o zobecnění individuální zkušenosti do „kolektivního smyslu“ (Barnard et al., 1999).

4 VÝSLEDKY

Výsledky dosavadní analýzy představuji ve výsledném prostoru, který znázorňuje souběh tacitních strategií, vědomých rodičovských intervencí ovlivněných širším makrospolečenským diskursem a v neposlední řadě roli dítěte, které je spolutvůrcem rodičovských mediací. Zásadní roli při volbě rodičovských intervencí hrají jejich přesvědčení o správném využívání digitálních nástrojů. Dítě musí legitimizovat svůj způsob využívání a prokázat, že odpovídá těmto přesvědčením. Nedojde-li k této legitimizaci, následuje rodičovský zásah, který má převážně podobu aktivní rodičovské mediaci nebo restrikce.

5 ZÁVĚRY A DISKUSE

Jakým způsobem se rodiče vztahují k digitálním nástrojům je klíčové při volbě jejich mediačních opatření. Jsou-li digitální technologie vhodně přijímány, stávají se integrovanou součástí rodinného systému a plní i svoji funkci při výchově a vzdělávání. Pokud jsou digitální technologie odsouvány nebo je jejich role bagatelizována, stávají se součástí spíše neuvědomovaných tacitních strategií, které mohou zapříčinit nerovnováhu v rodinném systému, jako např. nadužívání, striktní regulace či konflikty. Příležitosti bývají často zastíněny strachem z možných rizik a polarizovanou debatou, která se kolem této oblasti otevírá.

6 LITERATURA

- Barnard, A., McCosker, H., & Gerber, R. (1999). Phenomenography: A qualitative research approach for exploring understanding in health care. *Qualitative Health Research*, 9, 212–226.
- Jiow, J. H., Lim, S. S., Lin J. (2017). Level Up! Refreshing Parental Mediation Theory for Our Digital Media Landscape. *Communication Theory*, 27, 309–328.
- Kraus, B., Semrád, J., Žumárová, M., Stašová, L., Junová, I., & Macková, M. (2015). *Životní styl současné české rodiny*. Gaudeamus.
- Marton, F. (1981). Phenomenography: Describing conceptions of the World arend us. *Instructional Science*, 10(2), 177–200.
- Sobotková, I. (2001). *Psychologie rodiny*. Portál.

SEKCE 8

Posterová sekce